

Список використаних джерел:

1. Ушакова М. В. Російський ринок освітніх послуг та його специфіка / М. В. Ушакова / Соціально-гуманітарні знання. – 2004. – № 5.
2. Згуровський М. Вища освіта на зламі суспільного розвитку [Електронний ресурс] / Згуровський М. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/1395.html>
3. Лавриненко Л. М. Освіта як елемент розвитку соціально-трудової сфери [Електронний ресурс] / Л. М. Лавриненко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_NPM_2011/Economics/5_91393.doc.htm
4. Матеріали інформаційного сайту газети «Тиждень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/News/75804>
5. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/850.html>
6. Матеріали інформаційного сайту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ua-referat.com/Парадокси_взаємодії_ринку_освіти_і_ринку_праці

Д. е. н. Пилипенко Г. М., д. е. н. Пилипенко Ю. І.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ РИНКІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток економіки України, як і багатьох постсоціалістичних країн, що здійснили трансформаційний перехід до нової моделі соціально-економічної системи, відзначається небувалою швидкістю змін. Ринкові перетворення та структурні трансформації економіки цілком закономірно викликають переорієнтацію економічних запитів суб'єктів господарювання і змінюють структуру попиту на працю. Україна, прагнучи віднайти і зайняти своє місце у європейському освітньому просторі, і особливо, після підписання Болонської декларації, постала перед проблемою зміни як інституціональних форм надання освітніх послуг, так і самих підходів до організації вищої освіти. Тому останні роки для вітчизняної системи освіти стали перманентним процесом її реформування, який, власне, не завершено і до сьогодні.

Та ідеальна модель, до якої прагнули реформатори, передбачала трансформацію університетів у освітні організації принципово нового типу, які були б зорієнтовані на глобальний ринок освіти і технологічних інновацій та вибудовували навчальний процес на основі синергії, інтеграції науково-дослідної та навчальної діяльності як викладача-науковця, так і студента. Однак, на практиці просування до описаної моделі виявилось досить суперечливим і неоднозначним процесом. Перш за все, прагнучи досягнення певного рівня системної конвергенції української освіти в глобальний освітній простір, в країні були сформовані стандарти, які мали відповідати рівню світового ринку, а не національного. Їх впровадження у вітчизняний освітній процес відразу висунуло на передній план проблему відсутності взаємозв'язку між вищою освітою і розвитком реальної економіки. У переважній своїй більшості галузева структура України відповідає індустріальній стадії розвитку і ще надто далека від рівня розвитку розвинутих країн, які успішно

завершують перехід до постіндустріального суспільства. Тому знання, які отримують сьогодні українські студенти, виявляються не затребуваними в умовах вітчизняної практики.

Колосальний відрив освіти і практики має місце і в системі економічної освіти, яка в Україні також зорієнтована на ідеальну модель розвитку. Ті навчальні дисципліни, які викладаються сьогодні за освітніми стандартами для студентів економічних спеціальностей, переважно формують знання про функціонування розвиненої ринкової системи. Однак, як свідчать реалії, вітчизняна практика занадто далека від таких теоретичних моделей. В ній мають місце неформальні економічні відносини та опортуністична поведінка учасників ринкових взаємодій. У силу цих причин випускники-економісти виявляються не здатними до практичної діяльності в реальному економічному середовищі. Сьогодні, як відомо, роботодавець все більшою мірою пред'являє вимоги не до конкретних знань, а до професійних компетенцій. Відтак, критерієм якості підготовки випускників-економістів до професійної діяльності стають їх уміння й навички, здатність до гнучкості, а не знання самі по собі. Виявляється, що ми займаємося підготовкою спеціалістів для тієї економіки, якої немає в дійсності. Звідси – незатребуваність випускників вищих навчальних закладів у реальному секторі.

Ще однією із проблем сучасної вищої економічної освіти в Україні є зниження її якості у порівнянні з радянським періодом та відставання за відповідними показниками від розвинутих країн. Як відомо, ринкові перетворення 90-х рр. ХХ ст. підвищили попит на випускників економічних і юридичних спеціальностей. Розвиток приватного бізнесу потребував спеціалістів з бухгалтерського обліку й аудиту, фінансів, менеджменту. У відповідь на такі зміни швидкими темпами стала зростати кількість ВНЗ, які готували відповідних спеціалістів. Цілком зрозуміло, що ринок трудових ресурсів, а саме викладачів з відповідною фаховою освітою, не міг так швидко відреагувати на зміну кон'юнктури. Дефіцит висококваліфікованих викладачів економічних і юридичних дисциплін усувався приходом в аудиторії непрофесіоналів, що не могло не позначитися на якості освітніх послуг. Більше того, комерціалізація вищої освіти призвела до формування особливого сегмента підприємницьких структур, які спрямовували свою діяльність не на надання знань, а на отримання відповідних документів про вищу освіту. З часом даний процес еволюціонував таким чином, що ринок освітніх послуг майже повністю відірвався від потреб ринку праці. У результаті сучасний вітчизняний освітній простір характеризується високим ступенем фрагментарності, наявністю локалізованих і слабо взаємодіючих між собою навчальних закладів, які диференціюються не лише за якістю освітніх послуг, але й за кількістю цінових і нецінових бар'єрів їх надання.

Сьогодні вітчизняні ВНЗ з метою залучення абітурієнтів на навчання за контрактом вимушені самі створювати попит на економічні спеціальності і, одночасно, цей попит задовольняти. Вони, по-суті, стали поєднувати в собі дві функції по відношенню до освіти: виступати і її виробниками, і замовниками. У результаті система вітчизняної економічної освіти замкнулась на свої власні запити і досить

слабо орієнтується на сигнали з боку ринку праці. Результатом відсутності налагоджених каналів оберненого зв'язку системи економічної освіти і ринку праці стало різке падіння якості підготовки фахівців. Сьогодні, на жаль, правила надання освітніх послуг диктує не вищий навчальний заклад, а студент, який оплачуючи свою освіту за контрактом, тим самим зберігає кадровий склад вищого навчального закладу. Цілком зрозуміло, що таке становище не є прийнятним і у довготерміновому періоді загрожує втратою конкурентних позицій українських ВНЗ на світових ринках.

Отже, в умовах розбалансованості ринків праці та освіти необхідні радикальні реформи, які при збереженні європейських орієнтирів розвитку полягають у синхронізації змін, що відбуваються у реальній економіці і системі підготовки кадрів, приведенні у відповідність кількості ВНЗ до потреб ринків праці, переорієнтації вищої школи на багаторівневу систему підготовки кадрів за рахунок виявлення реальних складових попиту потенційних споживачів-роботодавців щодо підготовки конкурентоспроможних спеціалістів, підвищення їх мобільності у світовому просторі.

Чекушина Ю. В.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ У КООРДИНАЦІЇ РИНКІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПРАЦІ

Конкурентоспроможність потенційних інтелектуальних працівників-випускників вищих навчальних закладів України залежить від їх освітньої та фахової підготовки. Для фахівця, який створює та реалізує особистий інтелектуальний продукт на ринку праці, важливим є не його академічна кваліфікація (документ про освіту), а професійна працездатність. Отже, у цьому випадку головні позиції у взаємодії «праця – працівник» належать професіям та кваліфікаціям, що найбільшою мірою задовольняють вимогам роботодавців. Для координації ринків освітніх послуг та інтелектуальної праці Кабінет Міністрів України 23 листопада 2011 р. прийняв Постанову «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (НРК), нормативного документа, який забезпечує контроль за рівнем освітньої та фахової підготовки. За структурою – це національна рамка організації навчання впродовж життя. За змістом – визначені дескриптори кваліфікаційних рівнів. Завдання рамки такі: сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні; налагодження ефективної взаємодії ринку праці та сфери освітніх послуг; урахування вимог ринку праці до компетентностей фахівців – випускників вітчизняної системи освіти; запровадження європейських стандартів освіти; забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин [2, с. 104].